

Factsheet: ABP en fossiele investeringen

OVER ABP

ABP is het pensioenfonds van onder andere alle docenten, ambtenaren en politieagenten in Nederland. Met 3 miljoen deelnemers en een totaal beschikbaar vermogen van €466 miljard is ABP het achtste pensioenfonds van de wereld en het grootste pensioenfonds van Europa. ABP heeft de uitvoering van haar beleggingsbeleid uitbesteed aan uitvoeringsorganisatie APG.

ABP'S INVESTERINGEN IN FOSSIELE BRANDSTOFFEN

ABP belegt €17,4 miljard in de fossiele industrie, dat is 64 procent van de energieportefeuille van €27,2 miljard. ABP belegt in meer dan 300 kolen-, olie- en gasbedrijven, zoals Shell, BP, Chevron, ExxonMobil, Conoco Philips en Total. Tegelijkertijd heeft ABP volgens artikel 135 van de Pensioenwet een wettelijke verplichting om in het belang van de deelnemer te beleggen. 59 procent van de ABP-deelnemers wil dat hun pensioengeld duurzaam belegd wordt.¹

ABP investeert in bedrijven die nieuwe kolenmijnen openen, zoals het Australische Whitehaven.² ABP sluit bedrijven die investeren in de meest vervuilende industrieën als schaliegas en teerzand niet expliciet uit van haar investeringsbeleid. Ook investeert ABP in bedrijven die in het Noordpoolgebied actief zijn, zoals het Russische Norilsk Nickel en Rosneft.

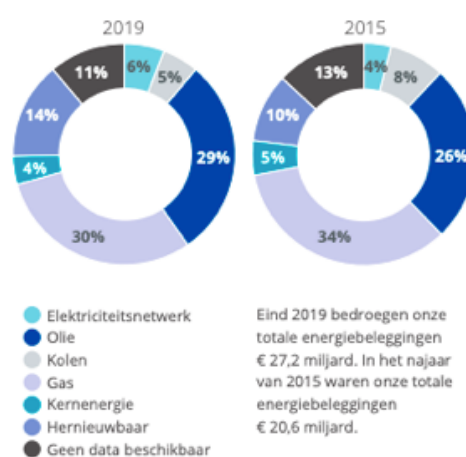
Over de hele wereld komen mensen in opstand tegen de bedrijven waar ABP in investeert. In Argentinië strijdt de inheemse Mapuche gemeenschap tegen Shell, omdat er gevaarlijke aardbevingen ontstaan bij het opboren van schaliegas. In Australië voeren acht jongeren een rechtszaak tegen kolenbedrijf Whitehaven, dat een nieuwe kolenmijn wil openen.

DE ONTWIKKELING VAN ABP'S INVESTERINGEN IN FOSSIEL

De afbeelding hiernaast laat zien dat het aandeel dat ABP in kolen investeert relatief gezien minimaal afneemt (van 1,6 miljard naar 1,4 miljard). Het aandeel olie is van 2015 tot 2020 juist toegenomen van 5,3 miljard naar 7,8 miljard, en ook procentueel fors gegroeid.³

ABP geeft in het beleggingsbeleid aan de beleggingen in bedrijven die meer dan 30% van hun omzet uit kolenmijnen halen, of meer dan 20% uit teerzand, langzaam af te bouwen.⁴ Dit geldt niet voor bedrijven die een kleiner deel van hun omzet uit deze sectoren halen.

Hoe zijn onze energiebeleggingen verdeeld?

Bron afbeelding: ABP, Duurzaam en verantwoord beleggen 2019

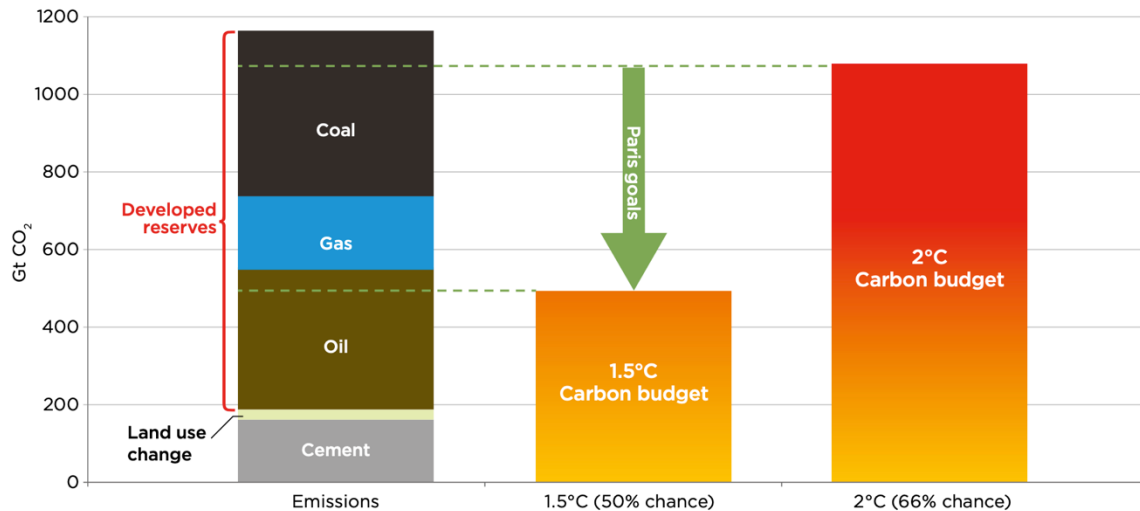
¹ ABP, Duurzaam en Verantwoord Beleggingsbeleid ABP vanaf 2020, 28 januari 2020: <https://www.abp.nl/images/abp-dvb20-beleid.pdf>, pagina 6

² ABC News, Class Action to stop planned coal mine extension filed by climate action-focused Australian teenagers, 9 september 2020: <https://www.abc.net.au/news/2020-09-09/class-action-against-environment-minister-coal-mine-approval/12640596>

DE FOSSIELE INDUSTRIE EN HET PARIJS KLIMAATAKKOORD

De opwarming van de aarde wordt voor een groot deel veroorzaakt door de uitstoot van fossiele brandstoffen, met name kolen, olie en gas. Een onderzoek uit 2017 schrijft 70 procent van de wereldwijde uitstoot toe aan de 100 grootste fossiele bedrijven.⁵ Fossiele bedrijven hebben zowel 'proved reserves' (reserves die onder de huidige economische omstandigheden geproduceerd gaan worden) als 'developed reserves' (reserves die nu al in productie zijn). Als we enkel de 'developed reserves' opbranden, stijgt de temperatuur al boven 2°C ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Indien de bewezen reserves ook opgestookt worden, stijgt de temperatuur vele malen verder. Indien fossiele bedrijven ook nog op zoek gaan naar nieuwe fossiele projecten, is dit sowieso onverenigbaar met het Parijs-akkoord.⁶

FIGURE ES-1: CARBON DIOXIDE (CO₂) EMISSIONS FROM DEVELOPED GLOBAL FOSSIL FUEL RESERVES, COMPARED TO CARBON BUDGETS WITHIN RANGE OF THE PARIS GOALS

Sources: Oil Change International analysis based on data from Rystad Energy, IEA, World Energy Council, IPCC and Global Carbon Project.⁷ Remaining carbon budgets shown are as of 1 January 2020.

Bron afbeelding: Oil Change International - Big Oil - Reality Check, pagina 6

DE UITBREIDINGSAMBITIES VAN OLIEBEDRIJVEN

Uit twee recente analyses, van Washington Post en Oil Change International, blijkt dat zowel de huidige praktijk als het voorgenomen beleid van de grootste oliebedrijven sterk te kort schieten om maar in de buurt te komen van wat nodig is om de temperatuurstijging binnen 1,5 graad Celsius te houden.⁷ In de analyse van de grootste oliebedrijven blijkt dat geen van de oliebedrijven grootschalig inzet op hernieuwbare energie. Geen van de oliebedrijven ondersteunt de transitie naar een fossielvrije samenleving in 2050, en alle oliebedrijven hebben plannen om de komende vijf jaar uit te breiden.

⁴ ABP "heeft de ambitie om in 2030 niet meer direct te beleggen in kolen voor de productie van elektriciteit zonder CO₂-afvang in OESO-landen". Zie ook: ABP, Duurzaam en Verantwoord Beleggingsbeleid ABP vanaf 2020, 28 januari 2020: <https://www.abp.nl/images/abp-dvb20-beleid.pdf>, pagina 6.

⁵ Carbon Major Database (2017) CDP Carbon Major Reports 2017: <https://6fefcbb86e61af1b2fc4-c70d8ead6ced550b4d987d7c03fcdd1d.ssl.cf3.rackcdn.com/cms/reports/documents/000/002/327/original/Carbon-Majors-Report-2017.pdf?1501833772>

⁶ Oil Change International (2020) Big Oil - Reality Check: <http://priceofoil.org/content/uploads/2020/09/OCI-Big-Oil-Reality-Check-vF.pdf>

⁷ Zie het rapport "Big Oil - Reality Check", september 2020: <http://priceofoil.org/content/uploads/2020/09/OCI-Big-Oil-Reality-Check-vF.pdf> en "Oil Companies aren't actually going green, 18 september 2020: <https://www.washingtonpost.com/politics/2020/09/18/oil-companies-arent-actually-going-green-some-are-heading-there-faster-than-others/>

TABLE 1: ASSESSING THE OIL MAJORS' CLIMATE PLANS

	 ⁵²	 ⁵³	 ⁵⁴	 ⁵⁵	 ⁵⁶	 ⁵⁷	 ⁵⁸	 ⁵⁹
Ambition								
Stop exploration	Only in new countries ^h	No	No	No	No	No	No	No
Stop approving new extraction projects	No	No	No	No	No	No	No	No
Decline oil and gas production by 2030	<30% drop by 2030 ⁱ	No	Plateau by 2025, decline only for oil ^j	No	No	No	No	No
Set long-term production phase-out plan aligned with 1.5°C ^k	No	No	No	No	No	No	No	No
Integrity								
Set absolute target covering all oil and gas extraction (full equity share)	Absolute; major Scope 3 loophole ^l	No	Yes ^m	Scope 3; intensity target only	No	Scope 3; close to absolute ⁿ	Scope 3; intensity target only	Scope 3 "net zero" only in Europe

Bron afbeelding: Oil Change International - Big Oil - Reality Check, pagina 6

Uit de gegevens van International Energy Agency blijkt daarnaast dat 99,2% van de uitgaven van olie en gasbedrijven aan nieuwe investeringen naar fossiele brandstoffen gaat, en slechts 0,8 procent naar hernieuwbare energie, biomassa en CCS. Er zijn geen indicaties dat dit op korte termijn gaat veranderen.⁸

ABP EN HET PARIJS KLIMAATAKKOORD

Volgens het klimaatakkoord van Parijs is het noodzakelijk dat financieringsstromen in lijn komen met wat noodzakelijk is voor de transitie.⁹ Pensioenfondsen hebben een verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat zij met hun beleggingen bijdragen aan de energietransitie.

ABP committeert zich in woord aan het klimaatverdrag van Parijs, maar brengt daarvan weinig in de praktijk. Volgens een analyse van Profundo veroorzaakten de investeringen van ABP in 2018 wereldwijd bijna 100 miljoen ton CO₂. Dit is meer dan de helft van de CO₂-uitstoot van heel Nederland.¹⁰

Volgens het Emission Gap Report van de Verenigde Naties moet de uitstoot wereldwijd 7,4 procent per jaar afnemen om de verhitting tot maximaal 1,5 graad te beperken (zoals afgesproken in het Parijs Klimaatakkoord). Zelfs in dat scenario is er een aanzienlijke kans (34%) dat de temperatuur toch meer stijgt. Als de temperatuur meer dan 1,5 graad stijgt, worden de gevolgen van de

⁸ International Energy Agency, The Oil and Gas Industry in Energy Transitions, January 2020, <https://www.iea.org/reports/the-oil-and-gas-industry-in-energy-transitions>;

⁹ In het Parijs-akkoord (artikel 2c) staat de volgende ambitie opgenomen: *Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.*

¹⁰ Profundo, ABP's carbon footprint: Trend analysis per asset class and sector, september 2019:

<https://www.greenpeace.org/nl/klimaatverandering/23580/pensioengeld-van-miljoenen-nederlandse-ambtenaren-en-onderwijzers-vaker-geinvesteerd-in-fossiele-brandstoffen/>

klimaatcrisis steeds extremer. Als we langer wachten om de uitstoot terug te brengen, worden de benodigde reducties steeds groter.¹¹

ABP geeft aan in 2025 de CO₂-uitstoot van de beleggingen met 40% te willen hebben gereduceerd ten opzichte van 2015. Dit is onvoldoende om het in lijn te brengen met wat noodzakelijk is om de temperatuur maximaal 1,5 graad te laten stijgen. Bovendien neemt ABP alleen de directe uitstoot (scope 1 en 2) mee om de duurzaamheid van de beleggingsportefeuille vast te stellen. Scope 3, de indirecte uitstoot van de producten van een bedrijf (zoals benzine en kerosine), moet voor een realistisch beeld ook worden meegenomen.

HET EFFECT VAN DIVESTEREN

Divesteren uit de fossiele industrie kan leiden tot een versnelling van de energietransitie, en daarmee tot een versnelde afname van de uitstoot van broeikasgassen. Uit onderzoek van het Potsdam Institute for Climate Impact Research blijkt dat divestment kan leiden tot een val van de aandelenprijs, en daarmee de *tipping point* kan zijn voor de transitie van een op fossiele brandstof gebaseerde economie naar een economie gebaseerd op hernieuwbare energie.¹² Simulaties laten zien dat een keuze tot divestment van slechts 9 procent van de investeerders dit proces in gang kan zetten.¹³ Als grootste pensioenfonds van Europa kan ABP hierin een belangrijke katalysator zijn. In de woorden van Jan Rotmans, hoogleraar transitiekunde: "Ik ben ervan overtuigd dat als ABP deze stap zet, andere grote beleggers volgen."¹⁴

Fossiele bedrijven hebben door divestment minder financiële ruimte om te investeren in de infrastructuur die zij nodig hebben. Zoals Shell zelf in het jaarverslag van 2017 aangeeft: "*Some groups are pressuring certain investors to divest their investments in fossil fuel companies. If this were to continue, it could have a material adverse effect on the price of our securities and our ability to access equity capital markets.*"¹⁵ Hierdoor kunnen de productiekosten van fossiele brandstof hoger worden, waardoor hernieuwbare energie relatief gezien voordeliger wordt, en een stimulans kan krijgen.¹⁶

Tot slot heeft divestment een moreel effect. Fossiele bedrijven zijn grote en machtige bedrijven, met veel belang bij de status quo. Met een intensieve lobby houden fossiele bedrijven al jarenlang effectief klimaatbeleid tegen. Zo blijkt uit onderzoek van InfluenceMap dat de vijf van de grootste oliebedrijven, waaronder ExxonMobil, Chevron, Shell, BP en Total, na het sluiten van het Parijs-akkoord meer dan 200 miljoen dollar per jaar hebben besteed aan een lobby om klimaatbeleid te vertragen, aan te passen en tegen te houden.¹⁷ Daarnaast investeren deze bedrijven flink in imago-campagnes en greenwashing om hun duurzaamheid te onderstrepen.¹⁸ Investeren in de fossiele

¹¹ UNEP - UN Environment (2019) Emission Gap Report: <https://www.unenvironment.org/resources/emissions-gap-report-2019>

¹² Ewers, Donges, Heitzig and Peterson (2019) Divestment may burst the carbon bubble if investors' beliefs tip to anticipating strong future climate policy: https://www.researchgate.net/publication/331246269_Divestment_may_burst_the_carbon_bubble_if_investors_beliefs_tip_to_anticipating_strong_future_climate_policy

¹³ *ibid.*

¹⁴ ABP (2020) Duurzaam en verantwoord beleggen 2019: <https://www.abp.nl/images/abp-verslag-duurzaam-beleggen-2019.pdf>, pagina 30

¹⁵ Shell (2018) Annual Report 2017: https://reports.shell.com/annual-report/2017/servicepages/downloads/files/strategic_report_shell_ar17.pdf

¹⁶ Curran, G. (2020). Divestment, energy incumbency and the global political economy of energy transition: The case of Adani's Carmichael mine in Australia. *Climate Policy*, <https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1756731>

¹⁷ InfluenceMap (2019) Big Oil's Real Agenda on Climate Change: <https://influencemap.org/report/How-Big-Oil-Continues-to-Oppose-the-Paris-Agreement-38212275958aa21196dae3b76220bddc>

¹⁸ *ibid.*

industrie legitimeert deze werkwijze en houdt daarmee de status quo in stand. Door te divesteren wordt de macht van de fossiele industrie verkleind, en de transitie verspoedigd.

Steeds meer pensioenfondsen divesteren geheel of gedeeltelijk uit fossiel. Het Noorse Governmental Pension Fund Global maakte in juli 2019 bekend gedeeltelijk te divesteren. Ook het Deense MP Pension verkoopt de aandelen van tientallen grote fossiele bedrijven, waaronder Shell en ExxonMobil. En NEST, het grootste Britse pensioenfonds maakte recent bekend aandelen van kolen-, schaliegas- en bedrijven die boren in het Noordpoolgebied te verkopen.

HET GEVOLG VOOR RENDEMENT

Het is mogelijk om te divesteren uit de fossiele industrie zonder verlies aan rendement, zo blijkt uit recent onderzoek van Plantinga en Scholtens (2020).¹⁹ In de afgelopen jaren hebben beleggingen in fossiel geleid tot een hoger rendement. Maar dat komt omdat het beleggingen met een hoger risico waren, die in het algemeen tot een hoger rendement leiden. Wanneer deze beleggingen vervangen worden door andere hoog-risico beleggingen is het rendement gelijk. Ook uit een meta-onderzoek van Professor Kees Koedijk, in opdracht van ABP zelf, heeft duurzaam en verantwoord beleggen een neutraal of zelfs positief effect.²⁰

DE FINANCIËLE RISICO'S VAN FOSSIEL

Aan de andere kant lopen pensioenfondsen wel een groot financieel risico door te blijven investeren in de fossiele industrie. Steeds meer financiële analisten waarschuwen voor de risico's van fossiele investeringen en het ontstaan van een 'carbon bubble'. Als de productie van fossiele brandstoffen conform wat nodig is terug wordt gebracht, worden de reserves van fossiele bedrijven niet gebruikt en moeten deze worden afgeschreven. Deze reserves worden dan zogenaamde 'stranded assets', met een financieel verlies voor pensioendeelnemers.

Nu al hebben oliebedrijven het financieel zwaar, en analisten denken dat *peak oil*, het hoogtepunt in de olieproductie, in 2019 was.²¹ Als teken aan de wand zakte in maart 2020, mede door de invloed van de coronacrisis, de olieprijs in de VS zelfs onder de 0 dollar. Shell stelde voor het eerst in 80 jaar tijd het dividend naar beneden bij, en ExxonMobil verdween uit de Dow Jones-index. Uit een recente analyse van de cijfers van ABP blijkt dat fossiele bedrijven veel harder geraakt zijn door de Coronacrisis dan niet-fossiele bedrijven.²²

OVER 'ENGAGEMENT'

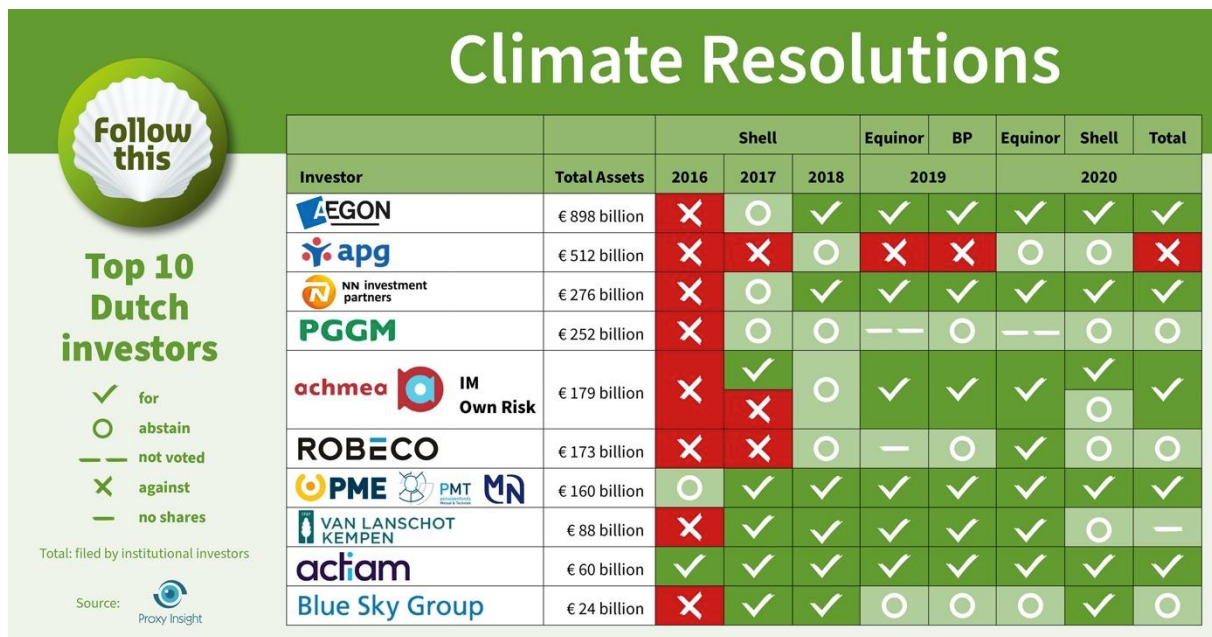
ABP beweert het meeste invloed te kunnen uitoefenen op de fossiele industrie door een beleid van engagement. Toch laat het pensioenfonds het afweten op momenten dat het werkelijk aan engagement kan doen, zoals bij stemmingen van het activistische aandeelhouderscollectief Follow This.

¹⁹ Auke Plantinga & Bert Scholtens (2020) The financial impact of fossil fuel divestment, Climate Policy, DOI: [10.1080/14693062.2020.1806020](https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1806020)

²⁰ ABP (2020) Duurzaam en Verantwoord Beleggingsbeleid ABP vanaf 2020: <https://www.abp.nl/images/abp-dvb20-beleid.pdf>

²¹ Simon Evans (15-9-2020), The world has already passed "peak oil" demand, according to Carbon Brief analysis of the latest energy outlook from oil major BP: <https://www.carbonbrief.org/analysis-world-has-already-passed-peak-oil-bp-figures-reveal>

²² Profundo (2020) Simulation of corona crisis and oil price war on ABP and Pensioenfonds Zorg & Welzijn equity portfolios: <https://www.bothends.org/nl/Actueel/Voor-de-pers/Persbericht-Fossiele-investeringen-van-pensioenfondsen-verzwaren-economische-klap/>

Bron afbeelding: Follow This

Bovendien is engagement met de fossiele sector futiel volgens Piet Sprengers, duurzaamheidsmanager bij ASN Bank: "Natuurlijk kan engagement effectief zijn, maar niet als een belegger een sector vraagt te veranderen door de kernactiviteit af te bouwen."²³ Ook onderzoekers Platinga en Scholtens geven de beperkingen aan van deze engagement-strategie.²⁴ Zelfs bij een geleidelijke transitie hebben fossiele bedrijven weinig financiële ruimte om te investeren in de energietransitie. Het is dus zeer de vraag of kolen- olie- en gasbedrijven de noodzakelijke omslag gaan maken om hun beleid in lijn te brengen met wat nodig is volgens 'Parijs'. De huidige plannen van kolen-, olie- en gasbedrijven laten in ieder geval zien dat dit voorlopig niet het geval is.

²³ Piet Sprengers, de twee gezichten van de fossiele energiesector, 7 augustus 2020:

<https://www.duurzaambedrijfsleven.nl/energie/34371/opinie-de-twee-gezichten-van-de-fossiele-energiesector>

²⁴ Auke Plantinga & Bert Scholtens (2020) The financial impact of fossil fuel divestment, Climate Policy, DOI: [10.1080/14693062.2020.1806020](https://doi.org/10.1080/14693062.2020.1806020)